

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2010/114
Karar Sayısı : 2011/148
Karar Günü : 3.11.2011
R.G. Tarih-Sayı : 07.02.2012-28197

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hava Eğitim Komutanlığı Askeri Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 19.06.2010 günlü, 6000 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile değiştirilen 19. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali istemidir.

I- OLAY

Emre itaatsizlikte ısrar suçunu işlediği iddiası ile sanık hakkında açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

İtiraz konusu fıkra da içeren 353 sayılı Kanunu'nun '*Tek hâkimle ve kurulla bakılacak işler*' başlıklı 19. maddesi şöyledir:

'Subay ve astsubayların işledikleri suçlara ait davalar ile ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlara ait davalar hariç olmak üzere, üst sınırı beş yıla kadar (beş yıl dahil) hapis cezaları ve bunlara bağlı adli para cezaları ile bağımsız olarak hükmedilecek adli para cezalarını ve güvenlik tedbirlerini gerektiren Askeri Ceza Kanununda ve diğer kanunlarda yazılı suçlara ait davalara ve suç konusu olmayan eşyanın müsaderesine tek hakim tarafından bakılır.

Kurulla veya tek hâkimle bakılacak işlerin belirlenmesinde, cezayı ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenler gözetilmeksizin, kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulur.

Bir kimse tarafından işlenmiş müteaddit fiillerin yargılanması görevinin belirlenmesinde, en ağır cezayı gerektiren fiil esas alınır. Fiilde veya failde bağlantı halinde de kurulla veya tek hâkimle bakılacak işler, birinci fıkra hükmüne göre belirlenir.

Tek hakim tarafından bakılan davalarla ilgili soruşturmalarda, hakim kararı gerektiren her türlü işleme ait kararlar, tek hakim tarafından verilir. Bu kararlara karşı itirazları incelemeye en yakın askeri mahkeme yetkilidir.

İddianamenin kabulünden sonra, yargılamanın tek hakim tarafından yürütülmesi gerektiği gerekçesi ile görevsizlik kararı verilemez.

Görülmekte olan davalar nedeniyle tek hakim ile askeri mahkeme kurulu arasında çıkan görev uyumsuzluklarını, Askeri Yargıtay çözümler.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN ve Celal Mümtaz AKINCI'nın katılmalarıyla 6.1.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında,

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, sanığın er olması sebebiyle iptali istenilen kural gereğince tek hâkimden oluşan mahkemede yargılandığı, oysa aynı suçu subay veya astsubayların işlemesi halinde, bu kişilerin üç kişilik hâkim heyetinden oluşan mahkemede yargılanacağı, kuralla mahkemede yargılanacak sanıkların statüleri dikkate alınarak bir ayırım yapıldığı belirtilerek, kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kural subay ve astsubayların işledikleri suçlara ait davalar ile ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlara ait davalar hariç olmak üzere, üst sınırı beş yıla kadar (beş yıl dâhil) hapis cezaları ve bunlara bağlı adli para cezaları ile bağımsız olarak hükmedilecek adli para cezalarını ve güvenlik tedbirlerini gerektiren Askeri Ceza Kanunu'nda ve diğer kanunlarda yazılı suçlara ait davalara ve suç konusu olmayan eşyanın müsaderesine ilişkin davalara, tek hâkim tarafından bakılmasını düzenlemektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli

bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinde, ceza ve ceza yargılamasına ilişkin kurallar, ceza hukukunun ana ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kuralları başta olmak üzere, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimleri göz önüne alınarak saptanacak ceza siyasetine göre belirlenir. Yasa koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımını ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği konusunda takdir hakkına sahip olduğu gibi, ceza yargılamasına ilişkin kurallar belirleme ve bu çerçevede mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi, yargılama usulleri ve yapısı hakkında da Anayasa kurallarına bağlı olmak koşuluyla ihtiyaç duyduğu düzenlemeyi yapma yetkisine sahiptir.

Nitekim konuyla ilgili Anayasa'nın '*Askeri yargı*' başlıklı 145. maddesinin birinci fıkrasında; askeri yargının askeri mahkemeler ve disiplin mahkemeleri eliyle yürütüleceği, son fıkrasında; askeri yargı organlarının kuruluşu ve işleyişinin, kanunla düzenleneceği, 142. maddesinde ise; mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bu çerçevede kuralın, kanun koyucunun takdir hakkı kapsamında yaptığı bir düzenleme olması nedeniyle hukuk devleti ilkesiyle çelişir bir yönü olmadığı gibi, esasen mahkemelere verilen görev ve yetkileri kullanan hâkimlerin, tarafsızlığı, bağımsızlığı, Anayasa ve yasalara bağlılıkları açısından, birden fazla hâkimden oluşan mahkemeler ile tek hâkimden oluşan mahkemeler arasında güven yönünden bir farklılık olduğu da kabul edilemez.

Öte yandan Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen yasa önünde eşitlik ilkesinin, ceza yargılaması alanında uygulanması, kuşkusuz, aynı suçu işleyen tüm suçluların kimi özellikleri göz ardı edilip her yönden aynı kurallara bağlı tutularak yargılanmaları anlamına gelmez. Eşitlik ilkesi, birbiriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme eşitliğe aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik mutlak ve eylemli eşitlik değil, hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olmaz. Mağdurun veya failin durumlarındaki farklılıklar bunlara değişik kurallar uygulanmasını gerektirebilir.

İtiraz konusu kuralda ayırıma gidilen iki grup asker kişinin hukuksal statüsü aynı değildir. Çağdaş hukuk sistemlerinde, ceza yargılaması alanında, yaş, görev, unvan gibi kişilerin belli vasıfları dikkate alınarak genel soruşturma ve kovuşturma usullerinden ayrı özel bir soruşturma ve kovuşturma usulü belirlenebilmektedir. Bu tür kuralların getiriliş amacı genel olarak daha adil bir yargılama yapılmasını sağlamaktır. İtiraz konusu kural yönünden de; 353 sayılı Yasa'nın ilk defa yürürlüğe girdiği tarihte, dava ve işlere tek hâkimle bakılması kuralının bulunmadığı, zaman içerisinde artan iş yükü karşısında her davaya üç hâkimle bakılmasının yarattığı yetişmiş personel sorununun ve dolayısıyla yargılamanın yavaşlaması tehlikesinin bertaraf edilmesi amacıyla bu düzenlemenin yapıldığı, düzenlemenin bazı kişiler yönünden diğer kişilere karşı kanun önünde eşitlik ilkesini bozmadığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Esas Sayısı : 2010/114
Karar Sayısı : 2011/148

VI- SONUÇ

25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun, 19.6.2010 günlü, 6000 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilen 19. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 3.11.2011 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Haşim KILIÇ

Başkanvekili

Serruh KALELİ

Başkanvekili

Alparslan ALTAN

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Fettah OTO

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Esas Sayısı : 2010/114
Karar Sayısı : 2011/148

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN